

Faculty of
Psychology and
Educational Sciences
"Ovidius" University
of Constanta, Romania

BLACK SEA JOURNAL OF PSYCHOLOGY

www.bspsychology.ro

9 772068 464001

Correlated self-esteem in adolescence

Sîntion Filaret¹, Casian Alexandra-Cătălina²

^{1,2}Ovidius University of Constanta, Faculty of Psychology and Educational Sciences

Abstract. Each period of our life presents certain aspects, values, opportunities, "steps" that each of us "climbs" heading towards maturity, towards our formation as future citizens of society. Man is a being who travels a long way in human development, being a unique and special entity. The periods we go through, which we go through are characterized by certain features specific to that period, but also by individual features specific to each individual.

One of the most important and operational criteria for differentiating the age periods that the individual goes through is that of the dominant activity. What distinguishes the baby from preschool, the teenager from adult is what he can do at that age, and the interest and dominant activity of a stage depend on the level of bio-psycho-social development.

Keywords. self-esteem, adolescence, personality

Adolescența sau perioada școlarului mare

Omul, de la naștere și până la maturitate, străbate un drum lung în ceea ce privește dezvoltarea umană. Acesta dintr-o ființă neajutorată, cum este la naștere, devine un membru al societății, participând activ și în mod creator la viața socială.

Dezvoltarea poate fi definită, sau mai bine zis, înțeleasă „ca un proces obiectiv, universal și necesar, care se realizează ca o mișcare ascendentă, de la simplu la complex, de la inferior la superior, prin trecerea de la o stare calitativă veche la o alta nouă” (Dragu., Cristea. 2003: 29).

Acest proces are un caracter ascendent, asemănător unei spirale, implicând o continuă reînnoire, cu stagnări și reveniri aparente. În ceea ce privește dezvoltarea psihică a fiecărei persoane, particularitățile fenomenelor psihice și caracteristicile individuale ale acestora, imprimă o notă specifică acestei dezvoltări, un anumit ritm de transformare și creștere ce diferă de la individ la individ, cu anumite caracteristici personale ce provin din mediul în care trăiește sau din potențialul psihic.

Dezvoltarea este un proces realizabil la mai multe niveluri (Cristea. 2001):

☞ cel biologic – dezvoltarea se referă la creșterea și maturizarea fizică, aceasta din urmă fiind un proces neuniform, iar creșterea are un caracter permanent;

☞ cel psihic – dezvoltarea se referă la evoluția ascendentă a diferitelor funcții, procese și însușiri psihice, dezvoltarea fiind realizabilă progresiv;

cel social – dezvoltarea se referă la mecanismul de socializare, acesta asigurând reglarea și autoreglarea conduitei omului, a modului în care acesta se comportă în societate, în conformitate cu anumite norme sociale.

Dezvoltarea psihică este rezultatul interacțiunii factorilor interni și externi ai acesteia. Factorii interni se referă la totalitatea condițiilor care mijlocesc și favorizează dezvoltarea psihică, iar factorii externi se referă la acțiunile și influențele exercitate din exterior asupra formării și dezvoltării personalității umane. Factorul intern, în ceea ce privește dezvoltarea psihică, este ereditatea, iar dintre factorii externi, mediul și educația (Nicola. 2002). Acești factori, atât cei interni, cât și cei externi, se află într-o strânsă interdependență, dar interacțiunea dintre ei se manifestă în mod diferit.

Dezvoltarea psihică se realizează în stadii. Acestea înglobează toate modificărilor ce au loc în cadrul diferitelor componente psihice și al relațiilor dintre ele. „Fiecare stadiu se delimitează printr-un anumit nivel de organizare a capacităților intelectuale, voliționale, afective, a particularităților conștiinței și personalității copilului” (Nicola. 2002).

În ceea ce privește tabloul stadiilor, există neconcordanțe, acestea fiind „adeseori determinate de preocupările mai mult sau mai puțin dominante, ale unor autori, pentru anumite vârste” (Șchiopu, Verza.1981). De exemplu, pentru Freud și adepții săi, copilăria are o mare importanță, celelalte faze sau cicluri ale vieții fiind exprimate ca rezonanțe psihice ale acesteia. Carl Gustav Jung corectează acest caracter secund dat de Freud vârstei adulte, el sugerând ideea unei continue dezvoltări și sesizează că în jurul vârstei de 40 de ani are loc un proces de individuație. O altă descriere a ciclurilor de viață a fost realizată de E. Erickson. El consideră că după stadiile freudiene de dezvoltare (oral, anal, falic, genital) există stadiile psihosociale ale dezvoltării eului. Se emite astfel ideea unor componente duale, (pozitive și negative) aflate fiecare în opoziție, în cele 8 stadii delimitate de acesta (primul an de viață, stadiul 1-3 ani, stadiul 4-5 ani, stadiul 6-11 ani, stadiul 12-18 ani, vârsta mijlocie, vârsta adultă mijlocie, anii bătrâneții). Moers H. a delimitat 6 perioade care au fost identificate după „evoluția capacității de învățare socială și profesională”. Miller D. C. și W.H. Forum au delimitat 5 stadii, acestea fiind identificate în raport de relația cu munca dezvoltată în timp: copilăria, adolescența, tinerețea, maturitatea, pensionarea (Cristea, G., 2001; Badea, E., 1993)

Aceste stadii sunt relativ distincte în dezvoltarea și maturizarea individului, prezentând mai multe caracteristici psihocomportamentale, Piaget precizând că ele sunt „decupaje” în evoluția genetică și prezintă două condiții: ordinea achizițiilor este neshimbată, fiecare stadiu este caracterizat de o structură, nu de o simplă juxtaponere (Mitrofan, Mitrofan. 1991).

Fiecare stadiu are o vârstă medie în jurul căreia se concentrează diferențele individuale. Astfel, în funcție de anumite criterii, cum ar fi: *tipul fundamental de activitate, tipul de relații, tipuri de contradicții*, fiecărui stadiu îi corespunde o perioadă determinată din viața copilului. Dar această succesiune a stadiilor se realizează pe baza unei continuități și nu sunt altceva decât „capitole distincte” ale uneia și aceleiași istorii, așa cum le numește Debesse M. (1970).

Considerații generale ale stadiului și periodizarea acestuia

Această perioadă a adolescenței a fascinat spiritul uman, și astfel, a apărut o disciplină specială numită hebeologie, ce are ca părinte pe Stanley Hall. Acesta a fost cel care a vorbit despre caracterul de criză a acestei vârste, el precipând faptul că, adolescența este o perioadă de criză puternică care produce tulburări fiziologice, dezechilibre și situații de inadaptare socială, tânărul refuzând să mai fie guvernat, solicitând propria sa autonomie. Adolescența este o perioadă de stress

și furtună, având o perpetuă oscilație între anumite caracteristici duale aflate în relații bipolare: hărnicie-lene, cruzime-sensibilitate, exuberanță-apatie. De aceea, această etapă a căpătat diferite denumiri, cum ar fi: „criza de originalitate”, „vârsta de aur”, „vârsta dificilă”, „vârsta marilor idealuri” ș.a. Datorită ritmului alert de dezvoltare a societății contemporane, această vârstă s-a dilatat, adică a coborât până la 10 ani și a urcat până la 24-25 ani. Adolescența este ultima, dar și cea mai complexă perioadă a dezvoltării tânărului, de conturare a individualității sale și acum începe stabilizarea personalității, acest lucru marcând încheierea copilăriei și trecerea spre maturizare. Tânărul intră în societate, iar structurile mintale noi reușesc să elibereze individul de trecutul său, inaugurând activitățile noi care sunt îndreptate spre viitor (Piaget, J., 1969, Hine T., 1999).

Adolescența este „punctul unde se împlinește copilăria cu tot aportul ereditar și cu toată contribuția educativă pe care această împlinire o presupune. Ea este o perioadă de dependență economică și afectivă care se opune participării active cu drepturi depline la exigențele normative ale vieții sociale, ea reflectând și transferând complexe ale mediului social” (Banciu, D., Rădulescu, S., 1987)

Allport (1991) precizează faptul că „adolescența este căutarea reînnoită a identității de sine”, imaginea de sine depinzând de ceilalți. Atât imaginea de sine, cât și simțul identității la adolescent nu sunt destul de ferme pentru a rezista. Această căutare a identității este dezvăluită de diversele măști pe care adolescentul le încercă, dar ceea ce el își dorește de fapt este personalitatea lui adultă.

P. Popescu-Neveanu (1978) definește adolescența astfel: „*etapă a vieții care se situează între copilărie și vârsta adultă (de la 12-13 la 18-20 de ani), se detașează preadolescența și postadolescența*”.

Dezvoltarea conștiinței de sine

Conștiința de sine este un proces complex ce se referă la două aspecte: primul este raportarea subiectului la sine însuși, la trăirile sale, iar cel de-al doilea, confruntarea cu lumea în care individul trăiește. Specific adolescenței este proiectarea idealului în viitor. El este interesat de meseria pe care o va urma în viitor, acest lucru determinându-l pe individ să reflecte la viața sa interioară, să încerce să-și cunoască valoarea sa în ceea ce privește potențialul intelectual, cunoștințele pe care el le-a acumulat în timp, pe care și le-a însușit, pentru a observa dacă este potrivit pentru profesia aleasă, dacă el corespunde acesteia.

El nu fuge de societate prin această preocupare și analiză față de propria persoană și de trăsăturile sale, ci este orientat spre acțiune, dorința sa fiind de a se integra cât mai bine în viața socială și a deveni un membru activ și creativ în acest sens, mai ales că acum toate visele sale încep să devină realizabile, să prindă contur, formându-și țeluri pentru viitor.

Afirmarea de sine

El dorește să tragă atenția, să devină punctul central al evenimentelor. Cunoașterea de sine este insuficientă, iar adolescentul consideră forțele proprii superioare față de ale celorlalți, dorește să se facă remarcat, cunoscut, dar în același timp să fie și apreciat de ceilalți, în special de către adult.

Adolescentul se afirmă în primul rând prin aspectul fizic, prin felul în care arată, prin limbajul folosit, prin maniere, îmbrăcămintea sa care conturează propria persoană, prin faptele sale. Adolescenții se afirmă nu numai individual, dar și în grup, dorind să realizeze cât mai multe lucruri împreună, iar tot ceea ce ei întreprind este considerat important, original, creativ.

Integrarea socială

Integrarea socială se referă la atașamentul față de grupul din care face parte. Odată cu înaintarea în vârstă, adolescentul devine tot mai conștient, obiectiv cu judecățile și aprecierile pe care le face. Se formează concepția despre lume și viață odată cu integrarea în valorile sociale și culturale ale colectivității.

Adolescența cuprinde mai multe etape dintre care (Șchiopu, U., Verza, E., 1981):

★ preadolescența (14-16 ani) – aceasta este o perioadă de stabilizarea a maturizării biologice. Unii dintre autori consideră că pubertatea corespunde preadolescenței, etapă în care se conturează caracteristicile conștiinței de sine. Acum are loc o pronunțată dezvoltare psihică, aceasta fiind încărcată și de o serie de conflicte în plan intern;

★ adolescența propriu-zisă sau marea adolescență (16/18-20 ani) – perioada este susținută de o intensă dezvoltare a gândirii abstracte, a responsabilităților pe care acesta le are, fiind dovedite prin confruntările sociale complexe și obstacolele dificile pe care el le întâmpină. Chiar dacă adolescentul este pregătit pentru această răspundere față de dificultățile întâmpinate, el este încă fragil în plan biologic, având o oarecare fragilitate la boli și conduite deviante.

★ adolescența prelungită (18/20-25 ani) – perioadă considerată de unii autori ca făcând parte din perioada adolescenței, iar alții din perioada tinereții. Adolescentul își dezvoltă personalitatea și se afirmă datorită dobândirii independenței într-o oarecare măsură sau dacă aceasta urmează a fi dobândită. Gustul pentru informație se amplifică, se dirijează spre domeniul profesional, crește curiozitatea pentru social, politic, iar în comportament și îmbrăcăminte adoptă o atitudine modernistă. În plan sentimental se trăiește intens, chiar dacă există o anumită instabilitate pe plan afectiv, și totodată, adolescentul adoptă noi responsabilități legate de întemeierea unei familii.

Dezvoltarea psihică

Viața psihică suportă o serie de transformări, în evoluția cărora apar numeroase dificultăți, bariere, până la sfârșitul etapei, acestea ajungând să ia forma unor structuri psihice bine încheiate, cristalizate într-o configurație reprezentativă pentru adolescență. În adolescență are loc armonizarea personalității, pe fondul dezvoltării dizarmonice. Aceste transformări psihice la care este supus adolescentul sunt generate de trebuințele și nevoile pe care acesta le resimte, atât de nevoile care au apărut în pubertate și care acum sunt manifestate în alte forme, dar și acele nevoi apărute la acest nivel de dezvoltare (Șchiopu, U., Verza, E., 1989).

Zlate, M. (1993) analizând evoluția trebuințelor, este de părere că „nevoia de a ști a școlarului, convertită în nevoia de creație a puberului, devine și mai acută la adolescent, luând forma creației cu valoare socială, nu doar subiectivă”.

Dacă în perioada pubertății, viața socială se trăia cu mare intensitate, și se formau grupuri pentru joacă, învățat și alte activități, în adolescență acest lucru începe să fie înlocuit de prietenii selective, de nevoia de a-și forma un cerc restrâns de prieteni, o gașcă, un cerc de prieteni intimi. În acest sens apar și diferite relații între sexele opuse, relații care sunt romantice, cu o mare încărcătură sentimentală, de reverie, cu planuri de viitor, dar care se pot sfârși într-un mod dramatic, furtunos, cu regrete și neîmpliniri.

Nevoia de distracție, pe care o întâlneam încă din pubertate, se menține, dar pe lângă această distracție apar diferite aspecte de ordin cultural, estetic care au o pondere importantă în viața socială a acestuia. Nevoia de independență și autodeterminare a puberului se regăsește în nevoia de desăvârșire, autodepășire și autoeducare a adolescentului. Adolescentul este preocupat de propria

persoană, iar spre sfârșitul etapei, acesta se implică activ în diferite activități, manifestându-și personalitatea și fiind creativ. Nevoia de afectivitate se amplifică, la început ia forma unui egocentrism afectiv, iar apoi, a unei „reciprocități afective”, el dorește ca sentimentele să îi fie împărtășite, să ofere, dar să și primească afecțiune.

Obiectivele cercetării

Obiectivele propuse pentru această lucrare sunt următoarele:

1. Evidențierea unor diferențe privind valențele pozitive și negative ale grupurilor de adolescenți.
2. Identificare unei diferențe privind stima de sine în cadrul grupurilor în care predomină valențele pozitive sau cele negative.
3. Identificarea unei relații dintre nivelul stimei de sine și statusul sociometric.
4. Evidențierea trăsăturilor de personalitate ca: supunere - dominantă sau ascendentă (factorul E), simplitate dinamică – tendință neurastenică către autocritică (factorul J), adaptare încrezătoare – tendință la culpabilizare (factorul O), dependența grupului – suficiența de sine (încredere în sine) (factorul Q₂) la cei integrați în grupurile de adolescenți.
5. Identificarea unei relații dintre statusul sociometric și relațiile interpersonale ale adolescentului cu ceilalți membrii din grup.

Ipotezele cercetării

Pe baza obiectivelor propuse au rezultat următoarele ipoteze :

1. Se prezumă că în grupurile de adolescenți întâlnim diferențe în ceea ce privesc valențele pozitive și negative ale acestora.
2. Se prezumă că există o diferență privind stima de sine la adolescenții integrați în grupuri cu valențe pozitive și adolescenții integrați în grupuri cu valențe negative.
3. Se prezumă că există o corelație directă între stima de sine și statusul sociometric.
4. Se prezumă că există o corelație directă între factori de personalitate ca: supunere - dominantă sau ascendentă (factorul E), simplitate dinamică – tendință neurastenică către autocritică (factorul J), adaptare încrezătoare – tendință la culpabilizare (factorul O), dependența grupului – suficiența de sine (încredere în sine) (factorul Q₂) ai adolescenților și statusul sociometric al acestora.
5. Se prezumă că există un coeficient de asociere între tipul de relații interpersonale Bales și statusul sociometric al adolescenților.

Instrumentele folosite în cercetare

Instrumentele aplicate în această lucrare sunt următoarele:

1. Chestionar Stima de sine (propriu)

După realizarea chestionarului, acesta a fost aplicat pe un eșantion aleatoriu pentru a putea fi apoi validat. La aplicarea chestionarului, subiecților le-a fost prezentat instructajul înainte de aplicare acestuia, neexistând diferențieri sau anumite explicații pe parcursul rezolvării lui.

Chestionarul a fost verificat prin metoda fidelității și validității (metoda test-retest, metoda înjumătățirii și Alfa Cronbach).

2. Chestionar Valențele Grupului (propriu)

Acest chestionar a fost realizat pentru a identifica valențele pozitive și negative pe care grupul le oferă individului, acele valențe care îl pot determina pe adolescent să aparțină unui grup, să facă parte din acesta. Termenul a fost utilizat de Lewin, așa cum precizează Popescu-Neveanu (1978), pentru a semnifica „forța de atracție sau respingere pe care o exercită obiectele de orice fel asupra subiectului. Ea rezultă din interacțiunea dintre proprietățile obiectului și trebuințe, deși aceeași forță pare să aparțină exclusiv obiectului”.

Chestionarul a fost verificat prin metoda fidelității și validității (metoda test-retest, metoda înjumătățirii și Alfa Cronbach).

Chestionarul este valid pentru că rezultatul obținut este cuprins între 0,60 și 0,90. aplicând toate cele trei metode: metoda test-retest, metoda înjumătățirii, metoda Alfa Cronbach, acest chestionar poate fi folosit ca instrument în cercetarea realizată.

3. Chestionar de Evaluare Interpersonală Bales

Bales Free Robert a fost cel care a elaborat teoria cu privire la procesul specializării interacțiunii psihosociale și tipologia comportamentelor interpersonale ce se formează în acest proces, acesta definind o nouă perspectivă, interpersonală, de analiză și evaluare a personalității.

Acest chestionar de evaluare interpersonală a fost realizat pentru a evalua tipurile de personalitate stabilite

4. Chestionar de PERSONALITATE PENTRU NIVEL SECUNDAR H.S.P.Q.

Acest chestionar a fost adaptat la populația franceză de către R. B. Cattell și H.B. Beloff fiind editat în Franța de către Centrul de Psihologie Aplicată Paris, în anul 1966.

5. Testul sociometric

„Metodele sociometrice reprezintă un ansamblu de procedee și tehnici experimentale psihosociale și matematice destinate să măsoare intensitatea și întinderea relațiilor afective în sânul microgrupurilor”, pe baza acestora putând fi identificate anumite aspecte, cum ar fi: statutul unui membru al grupului în cadrul acestuia, în ceea ce privește relațiile interpersonale, coeziunea de grup, centrele de influență, structura psihologică globală a grupului, a subgrupurilor (Sintion, F. 1983).

Testul sociometric reprezintă de fapt o succesiune de întrebări care sunt realizate pe baza anumitor criterii. În lucrarea de față, criteriul ales pentru realizarea testului sociometric a fost socio-afectiv

Eșantionul cercetării

Lotul de subiecți aleși pentru cercetare este alcătuit din 29 subiecți, fiind divizat în două grupuri. Selecția și repartizarea subiecților a fost făcută astfel:

⊙ pentru primul eșantion (acest grup este folosit ca eșantion pentru validarea tuturor ipotezelor de cercetare emise), s-a folosit randomizarea stratificată (pe criterii de vârstă - adolescenți);

⊙ pentru cel de-al doilea eșantion (acest grup este folosit doar pentru identificarea valențelor pozitive și negative existente în grupul de adolescenți, pentru validarea primei ipoteze și celei de-a doua, nu și pentru validarea celorlalte ipoteze emise), s-a folosit randomizarea multistadială (s-a selecționat întâi grupul și apoi indivizii).

Așadar, eșantionul folosit în această cercetare este primul, **grupul numărul 1**, celălalt grup, **grupul numărul 2** fiind folosit doar pentru validarea primelor două ipoteze, pentru a identifica acele valențele pozitive și negative pe care grup le poate oferi adolescentului, pentru ca acesta, în

cele din urmă să se integreze și să facă parte din acel grup, să devină un membru al acestuia. Vor fi prezentate în continuare ambele grupuri pentru a preciza vârsta, genul (sexul) și o scurtă descriere a fiecărui grup în parte.

Primul eșantion, (G_1 , grupul folosit în cercetarea realizată) este un grup mixt de 16 persoane, care au istorie și evoluție comună, membrii săi se cunosc de aproximativ 7-8 ani, întâlnim o foarte bună abilitate în procesele de cunoaștere interpersonală în direcția unor particularități specifice grupului, membrii grupului dispun de abilități în sensul observației, pătrunderii, analizării și evaluării autentice a diferitelor comportamente de grup, a dinamicii acestor comportamente, s-au integrat foarte bine în grup, relaționează și interacționează între ei, au sarcini comune și realizează tot felul de acțiuni împreună și se pot desprinde în procesul de considerație de subiectivism.

Unii dintre acești adolescenți fac parte din grup încă de la începutul formării lui, iar alții s-au integrat pe parcurs, au dorit să facă parte din acest grup din diverse motive personale, în special datorită a ceea ce grupul le putea oferi și ceea ce ei puteau realiza prin intermediul acestuia, cu ajutorul membrilor lui. Relațiile dintre membrii sunt de o foarte bună prietenie, neexistând între ei relații de alt gen, iar membrii fac parte numai din acest grup și nu doresc să se integreze în altul.

Din punct de vedere al repartizării pe criterii de vârstă și sex, structura acestui grup este următoarea:

1. vârstă: 14 – 18 ani.
2. sexul (genul): 6 (feminin) și 10 (masculin).

Al doilea eșantion, (G_2 , grupul folosit pentru validarea primelor două ipoteze) este un grup mixt de 13 persoane, elevi de liceu, colegi de clasă unii dintre ei, constituie un grup organizat, bine integrat, cu scopuri comune, cu o istorie și evoluție comună de viață (3 ani), abilitățile de cunoaștere interpersonală sunt relativ limitate, spre deosebire de primul grup nu petrec atât de mult timp împreună, relaționează bine unii cu alții. Unii dintre ei se cunosc din primul an de liceu și din acel an au încercat să formeze un grup, să relaționeze unii cu ceilalți, iar cu timpul acest grup s-a mărit, noi membrii și-au făcut apariția. Grupul petrece foarte mult timp împreună la școală, în pauze și nu numai (unii fac parte din aceeași clasă sau nu se prezintă la anumite ore și merg în diverse locuri pentru a-și petrece timpul, a se distra). Grupul a fost folosit pentru validarea primelor două ipoteze ale cercetării, cu scopul identificării valențelor pozitive și negative pe care un anumit grup le oferă adolescenților.

Din punct de vedere al repartizării pe criterii de vârstă și sex, structura grupului 2 este următoarea:

1. vârstă: 15 – 18 ani.
2. sexul: 5 (feminin) și 8 (masculin).

Prezentarea și interpretarea datelor

Pe baza obiectivelor propuse pentru această cercetare au rezultat numite ipoteze care au fost prezentate anterior. Fiecare ipoteză în parte va fi validată prin intermediul unor chestionare care au fost aplicate în aprelabil pe eșantionul ales pentru această cercetare. Prin intermediul acestor ipoteze se încearcă identificarea valențelor întâlnite în cadrul grupului de adolescenți, dar totodată, și explicarea motivelor care i-au determinat pe acești adolescenți să se integreze în acest grup.

Ipoteza 1. Se prezumă că în grupurile de adolescenți întâlnim diferențe în ceea ce privesc valențele pozitive și negative ale acestora.

Pentru validarea acestei ipoteze s-a folosit un chestionar privind valențele grupului aplicat pe două eșantioane: G_1 și G_2 . Fiecare eșantion este mixt, primul cuprinde un număr de 16 subiecți, iar cel de-al doilea 13 subiecți.

La ambele grupuri a fost aplicat acest chestionar privind valențele grupului, prin intermediul căruia s-au putut stabili și evidenția valențele pozitive și negative întâlnite în cadrul unui grup de adolescenți sau pe care membrii aceluși grup le oferă celorlalți care vor să se integreze în cadrul acestuia. Subiecții au trebuit să aleagă una din cele 5 variante de răspuns corespunzătoare fiecărei întrebări. Acest chestionar prezintă atât valențe pozitive întâlnite într-un grup de adolescenți, dar și valențe negative. Astfel, pentru fiecare grup în parte s-au centralizat răspunsurile pentru fiecare item ce sintetiza o valență pozitivă și fiecare item ce sublinia o valență negativă.

Tabel 1. Rezultatul testului | t | - valențe pozitive

		Testul Levene pentru egalitatea varianțelor		Testul t pentru egalitatea mediilor					
		F	Prag de semnificație		Grade de libertate	Prag de semnificație la nivel two-tailed	Media diferențelor	Limitele intervalului de încredere	
								I inferior	S superior
Stima de sine	Variante egale	,533	,472	,51	27	,018	2,41827	,44701	4,38953
	Variante inegale			,58	26,966	,015	2,41827	,49820	4,33834

Pentru că valoarea semnificației pentru testul Levene este mai mare de 0,05, în cazul nostru 0,472, vom folosi informația de pe cea de-a doua linie a tabelului 1. Valoarea testului Levene nu este statistic semnificativă ($F = 0,533$, $p > 0,05$, acesta fiind egal cu 0,472) atunci vom utiliza Testul t pentru variante egale, valorile pentru această situație ne sunt precizate pe primul rând.

Pentru variante egale, valoarea lui t este 2,51, cu 27 grade de libertate, are un nivel (two-tailed) de semnificație de 0,018 ($p < 0,01$).

Media diferențele dintre valorile valențelor pozitive obținute de subiecții ce provin din primul grup (G_1 : media = 48,18 și abaterea standard = 2,83) și cei care provin din cel de-al doilea grup (G_2 : media = 45,76 și abaterea standard = 2,20) este egală cu 2,41. Intervalul de încredere 95% pentru această diferență este de la 0,44 la 4,38 deoarece intervalul nu conține punctual 0,00 diferența este statistic semnificativă la nivelul de semnificație two-tailed de 5%.

Media pentru valorile valențelor pozitive obținute de subiecții ce aparțin primului grup (G_1 : media = 48,18 și abaterea standard = 2,83) diferă semnificativ ($t = 2,51$, grade de libertate 27, $p = 0,018$) decât cea a subiecților ce aparțin celui de-al doilea grup (G_2 : media = 45,76 și abaterea standard = 2,20).

Există o diferență semnificativă ($t = 2,51$ $p = 0,018$) între cele două grupuri referitor la valențele pozitive întâlnite în cadrul acestora. Aceste valențe pozitive sunt întâlnite în orice grup, în cazul nostru, în cele două grupuri de adolescenți. Dar într-un grup aceste valențe sunt mai predominante, iar în celălalt primează mai puțin, astfel, *primul grup este un grup în care valențele pozitive sunt predominante*, iar cel de-al doilea grup acestea sunt prezente într-o mai mică măsură. Pentru că există o diferență semnificativă între cele două grupuri, atunci se confirmă ipoteza cercetării, conform căreia există diferențe între valențele pozitive întâlnite în grupuri de adolescenți.

Tabel 2. Rezultatul testului | t | - valențe negative

		Testul Levene pentru egalitatea varianțelor		Testul t pentru egalitatea mediilor					
		F	Prag de semnificație	t	Grade de libertate	Preag de semnificație la nivel two-tailed	Media diferențelor	Limitele intervalului de încredere	
								Inferior	Superior
Stima de sine	Variante egale	451	,507	-2,55	27	,017	-1,08654	-1,95859	-,21449
	Variante inegale			-2,62	26,941	,014	-1,08654	-1,93498	-,23810

Valoarea semnificației pentru testul Levene este mai mare de 0,05, în cazul nostru 0,507, vom folosi informația de pe cea de-a doua linie a tabelului 2. Pentru $F = 0,451$ și $p > 0,05$ (acesta fiind egal cu 0,507), valoarea testului Levene nu este statistic semnificativă atunci vom utiliza Testul t pentru variante egale, valorile pentru această situație ne sunt precizate pe primul rând.

Valoarea lui t este -2,55, cu 27 grade de libertate, are un nivel (two-tailed) de semnificație de 0,017 ($p < 0,01$).

Media pentru valorile valențelor negative obținute de subiecții ce aparțin primului grup (G_1 : media = 12,37 și abaterea standard = 1,25) diferă semnificativ ($t = -2,55$, grade de libertate 27, $p = 0,017$) decât cea a subiecților ce aparțin celui de-al doilea grup (G_2 : media = 13,46 și abaterea standard = 0,96).

Media diferențele dintre valorile valențelor negative obținute de subiecții ce provin din primul grup (G_1 : media = 12,37 și abaterea standard = 1,25) și cei care provin din cel de-al doilea grup (G_2 : media = 13,46 și abaterea standard = 0,96) este egală cu -1,08. Intervalul de încredere 95% pentru această diferență este de la -1,95 la -0,21. Deoarece intervalul nu conține punctual 0,00 diferența este statistic semnificativă la nivelul de semnificație two-tailed de 5%.

Se observă că există o diferență semnificativă ($t = -2,55$ $p = 0,017$) între cele două grupuri referitor la valențele negative întâlnite în cadrul acestora. Așa cum în cadrul celor două grupuri am întâlnit valențe pozitive, predominante în primul grup și mai puțin predominante în cel de-al doilea, și valențele negative le întâlnim în ambele grupuri. De această dată, în cadrul primului grup aceste valențe sunt mai puțin predominante, iar în cadrul celui de-al doilea grup acestea primează.

Pentru că există o diferență semnificativă între cele două grupuri, atunci se confirmă ipoteza cercetării, conform căreia există diferențe între valențele negative întâlnite în grupuri de adolescenți.

Cele două grupuri prezentate ca și eșantioane pentru această cercetare diferă în anumite privințe. În primul grup (G_1) membrii acestuia se cunosc de mai mulți ani spre deosebire de membrii celui de-al doilea grup, procesele de cunoaștere interpersonale sunt foarte bine definite, relaționează între ei și s-au integrat foarte bine în grup. Cel de-al doilea grup (G_2) fiind unul alcătuit din adolescenții care fac parte din același liceu, iar unii dintre ei din aceeași clasă, nu au o adevărată istorie, nu se cunosc atât de bine, mai ales că au și mai puțin timp decât ceilalți de când au constituit acest grup.

Pe baza acestor diferențe între mediile obținute de fiecare grup în parte, atât pentru valențele pozitive, cât și pentru cele negative, putem identifica predominanța valențelor pozitive și negative întâlnite în cadrul grupului de adolescenți. Se identifică acele valențe pozitive care l-au determinat pe adolescent să se integreze într-un grup, se identifică ceea ce grupul a oferit sau poate oferi unui individ și care primează în cadrul primului grup.

Pe lângă aceste valențe pozitive, identificăm și pe cele negative la care adolescentul recurge pentru a nu fi respins de ceilalți membrii ai grupului, dar și de alte persoane din jurul său, pentru a se integra în grup, pentru a relaționa cu ceilalți, pentru a se simți el bine, în siguranță, mulțumit de sine, de deciziile luate, de comportamentul ales, iar în cele din urmă, de la mici „favoruri” pe care el le face pentru grup, poate ajunge mult mai departe, până la încălcarea legii, la infracțiuni, la delincvență. La început tânărul nu conștientizează aceste acțiuni și le realizează pe baza motivelor pe care le-am amintit, fără să se gândească la consecințe, la ce se va întâmpla în viitor, în primul rând cu el, dar și cu membrii grupului din care face parte. De obicei, firea lor rebelă, dorința de a părea maturi, de a lua decizii, de a se considera niște persoane mature care știu ce au de făcut, ce își doresc în viață, care au vise, dorințe, convingeri, toate acestea îi determină să ajungă în aceste situații, prin care ei doresc să fie înțeleși și apreciați așa cum ei cred că merită. Aceste valențe negative primează în cel de-al doilea grup de adolescenți.

Pentru fiecare item al chestionarului s-a realizat o medie a răspunsurilor date de fiecare membru din cele două grupuri (G_1 și G_2). Astfel, se poate observa faptul că în primul grup media valențelor pozitive este mai mare decât cea a subiecților care aparțin celui de-al doilea grup, iar în cel de-al doilea grup media valențelor negative este mai mare decât a celor din primul grup. Putem conchide afirmând că în primul grup valențele pozitive predomină, iar în cel de-al doilea grup valențele negative.

G_1 este grupul în cadrul căruia predomină valențele pozitive, iar G_2 grupul în cadrul căruia valențele negative primează. Fiind vorba de două grupuri de adolescenți, este destul de greu de identificat, și mai ales, de precizat grupul cu valențe pozitive și grupul cu valențe negative. De obicei, aceste valențe, fie ele pozitive sau negative, le întâlnim în orice grup.

În cadrul unui grup, valențele negative sunt considerate, de obicei, de către membrii care alcătuiesc acel grup, ca fiind benefice pentru ei, pentru relațiile care sunt stabilite între aceștia și pentru stilul de viață pe care ei îl adoptă. Dacă adolescenții conștientizează acest lucru, ceea ce grupul le oferă acestora în mod negativ, vor încerca să le nege sau să le ascundă, după o anumită perioadă să și le asume și să le accepte ca atare.

Nu putem afirma faptul că există grupuri de adolescenți în care întâlnim numai valențe pozitive și alte grupuri în care întâlnim numai valențe negative. Aceste valențe, pozitive sau negative, sunt prezente în orice grup, dar într-o proporție diferită. Integrarea într-un grup a unui

adolescent se face pe baza acestor valențe pe care el le identifică la grupul de care vrea să se apropie, să se afilieze. Aspectele pozitive pe care grupul i le oferă individului nu sunt oferite acestuia și în afara grupului, iar acele aspecte negative sunt prezentate ca fiind pozitive privite din afara grupului, fascinante pentru tânărul curios și hotărât de a se schimba, de a deveni o persoană matură și sigură de forțele proprii și de deciziile luate.

Toate aceste aspecte care îl determină pe individ să se integreze într-un grup sau diferite acțiuni pe care ajunge să le realizeze îi influențează această perioadă dificilă din viață, perioadă de transformări rapide, spectaculoase și de maximă complexitate, dar cu evoluții lente la nivelul altora. Traversarea acestei perioade este foarte dificilă datorită faptului că întâlnim conflicte atât între adolescenți, dar și între generații, trăiri dramatice, frământări, dorința de a realiza cât mai mult, de aș realiza proiectele la care aceștia visează, dar pe lângă toate acestea, în adolescență se conturează personalitatea tânărului, se realizează formarea acestuia pentru viitor, se formează noul cetățean al societății.

Ipoteza 2. Se prezumă că există o diferență privind stima de sine la adolescenții integrați în grupuri cu valențe pozitive și adolescenții integrați în grupuri cu valențe negative.

Pentru validarea acestei ipoteze s-a aplicat un chestionar de stimă de sine pe cele două eșantioane ($G_1 = 16$ subiecți și $G_2 = 13$ subiecți), în primul grup întâlnim valențe predominant pozitive, iar în cel de-al doilea grup valențe predominant negative.

Tabel 3. Indicii de start

	<i>media</i>	<i>abaterea standard</i>
$G_1 - 16$ <i>subiecți</i>	63,6875	4,71478
$G_2 - 13$ <i>subiecți</i>	62,5385	1,39137

Analizând mediile corespunzătoare celor două grupuri (media $G_1 = 63,68$ și media $G_2 = 62,53$), se constată o diferență între acestea, dar ceea ce trebuie stabilit este dacă între aceste medii există o diferență semnificativă.

Pentru că distribuția rezultatelor celor două grupuri este normală, atunci putem aplica pentru validarea acestei ipoteze o metodă parametrică de comparare a eșantioanelor. Fiind vorba de două eșantioane independente, în care numărul de subiecți este mai mic de 30, atunci vom aplica testul $|t|$ pentru eșantioane independente.

Înainte de aplicare testului t pentru eșantioane independente, trebuie precizat faptul că în primul grup, G_1 , predominante sunt valențele pozitive, iar în cel de-al doilea grup, G_2 , valențele negative sunt cele care primează. Acest aspect, identificarea valențelor pozitive și valențelor negative în cadrul celor două grupuri de adolescenți, s-a realizat în prima ipoteză, prin compararea acestor valențe între cele două grupuri. În orice grup întâlnim, atât valențe pozitive, cât și valențe negative, dar unele dintre acestea primează, pot fi mai bine identificate și astfel se ajunge la concluzia că un grup prezintă valențe pozitive pentru adolescent (în cazul nostru G_1), iar altul valențe negative (în cazul nostru G_2).

Tabel 4. Rezultatul testului | t | - stima de sine

		Testul Levene pentru egalitatea varianțelor		Testul t pentru egalitatea mediilor					
		F	Prag de semnificație	Grade de libertate	Preag de semnificație la nivel two-tailed	Media diferențelor	Limitele intervalului de încredere		
							Inferior	Superior	
tima de sine	Variante egale	12,16	,002	847	27	,405	1,14904	-1,63554	3,93362
	Variante inegale			926	18,128	,366	1,14904	-1,45533	3,75341

Datorită faptului că valoarea semnificației pentru testul Levene este mai mică de 0,05, vom folosi informația de pe cea de-a doua linie a tabelului 4. Pentru că testul Levene este statistic semnificativ ($F = 12,16$, $p < 0,05$, acesta fiind egal cu 0,02) atunci vom utiliza Testul t pentru varianțe inegale, valorile pentru această situație ne sunt precizate pe cel de-al doilea rând.

Valoarea t pentru varianțe inegale este 0,92, care, cu 18 grade de libertate, are un nivel (two-tailed) de semnificație de 0,36.

Media pentru valorile chestionarului privind stima de sine ale subiecților ce aparțin grupului în care predomină valențele pozitive (G_1 : media = 63,68 și abaterea standard = 4,71) nu diferă semnificativ ($t = 0,92$, grade de libertate 18, $p = 0,36$) decât cea a subiecților ce aparțin grupului în care predomină valențele negative (G_2 : media = 62,53 și abaterea standard = 1,39).

Diferențele dintre valorile chestionarului privind stima de sine ale subiecților ce provin dintr-un grup cu valențe pozitive (G_1 : media = 63,68 și abaterea standard = 4,71) și cei care provin dintr-un grup cu valențe negative (G_2 : media = 62,53 și abaterea standard = 1,39) este egală cu 1,14. Intervalul de încredere 95% pentru această diferență este de la -1,45 la 3,75. deoarece intervalul conține punctual 0,00 diferența este statistic nesemnificativă la nivelul de semnificație two-tailed de 5%.

Așadar, nu există o diferență semnificativă ($t = 0,92$, $p = 0,36$) între cele două grupuri privind stima de sine. Valențele care sunt întâlnite în fiecare grup în parte, fie ele atât pozitive, cât și negative, nu influențează stima de sine a tinerilor. Într-un grup în care primează valențele pozitive putem întâlni membrii cu un nivel al stimei de sine scăzut sau invers, în grupurile în care predomină valențele negative putem întâlni membrii cu un nivel al stimei de sine ridicat. Pentru că nu există o diferență semnificativă între cele două grupuri referitor la stima de sine, atunci se confirmă ipoteza de nul și se respinge ipoteza cercetării conform căreia, există o diferență privind stima de sine la adolescenții integrați în grupuri în care predomină valențele pozitive și adolescenții integrați în grupuri în care predomină valențele negative.

Ipoteza 3. Se prezumă că există o corelație directă între stima de sine și statusul sociometric

Pentru validarea acestei ipoteze au fost aplicate două chestionare: chestionar privind stima de sine (chestionar propriu) și testul sociometric (pentru identificare statusului sociometric). Aceste două chestionare au fost aplicate pe eșantionul realizat pentru această cercetare (16 subiecți – adolescenți).

În urma aplicării testului sociometric, s-a realizat mai întâi matricea sociometrică.

După completarea matricei sociometrice s-au calculat următorii indici sociometrici:

a) *limitele intensităților socio-preferențiale de tip pozitiv*

Tabel 5. Limitele intensităților socio-preferențiale

<i>Valoarea preferințelor exprimate de un anumit membru al grupului (p_v)</i>	<i>Tipul de expansivitate socială</i>
1. $p_v \geq L_s$	Expansivitate socială superioară
2. $L_s > p_v < L_i$	Expansivitate socială medie
3. $p_v \leq L_i$	Expansivitate socială inferioară
4. maxim două preferințe emise	Singuratic

Respectând aceiași pași putem afla tipul de integrare socială (respectând aceleași limite ca și la aflarea expansivității sociale), obținând astfel următoarele tipuri:

- ♣ tipul superior de integrare;
- ♣ tipul mediu integrat;
- ♣ tipul inferior integrat;
- ♣ tipul izolat (neintegrat).

b) *limitele intensităților socio-preferențiale de tip negativ*

Aceste calcule se bazează pe respingerile valorificate primite. Ca și în cazul limitelor intensității socio-preferențiale de tip pozitiv se va calcula mai întâi mediana, limita superioară, limita inferioară și se vor stabili următoarele tipuri de neintegrați (cei respinși):

- ♣ izolat (neintegrat): nu primește nicio preferință;
- ♣ ignorat: respingerile primite sunt la limita inferioară;
- ♣ respins: respingerile primite au o valoare medie (între cele două limite);
- ♣ exclus: respingerile primite sunt la limita superioară.

c) *calcularea capacității de percepere a relațiilor preferențiale în raport cu propria persoană*

Acest calcul a capacității de percepere a relațiilor preferențiale în raport cu propria persoană se realizează conform următorului tabel:

Tabel 6. Schema de calcul a transpătrunderii relațiilor preferențiale în raport cu propria persoană

Nr	Numele și prenumele	Preferințe percepute	Preferințe real percepute	Respingeri percepute	Respingeri real percepute	T_p	T_p (%)
1	C.R.(masc)	3	2	3	1	3/6	50%
2	V.L.(masc)	3	1	3	1	2/6	33,3%
3	R..N.(fem)	3	2	3	1	3/6	50%
4	A.N.(fem)	3	2	3	2	4/6	66,6%
5	C.I.(masc)	3	2	3	3	5/6	83,3%
6	M.R..(masc)	3	0	3	3	3/6	50%
7	O.P.(masc)	3	1	3	3	4/6	66,6%
8	C.B.(fem)	3	2	3	0	2/6	33,3%
9	Ș.T.(fem)	3	1	3	1	2/6	33,3%
10	A.C.(fem)	3	0	3	1	1/6	16,6%
11	A.D.(fem)	3	2	3	1	3/6	50%
12	N.C.(masc)	3	2	3	0	2/6	33,3%
13	G.B.(fem)	3	2	3	3	5/6	83,3%
14	A.F.(masc)	3	1	3	1	2/6	33,3%
15	C.C.(fem)	3	1	3	0	1/6	16,6%
16	N.A.(fem)	3	1	3	2	3/6	50%

d) coeficientul de coeziune grupală

Coeziunea de grup se calculează în funcție de intensitatea relațiilor preferențiale după următoarea formulă:

$$C.C.G.= \frac{(P_x \cdot x_{0,5} + P_y \cdot x_1 + P_z \cdot x_{1,5}) - (R_x \cdot x_{0,5} + R_y \cdot x_1 + R_z \cdot x_{1,5})}{N}$$

unde: P_x = numărul de membri preferați la limita inferioară de intensitate (membri inferior integrați);

P_y = numărul de membri mediu preferați (membri mediu integrați);

P_z = numărul de membri preferați la limita superioară de intensitate (membri superior integrați);

R_x = numărul celor ignorați (respinși la limita inferioară);

R_y = numărul celor respinși (respingerile au valoare medie);

R_z = numărul celor excluși (respinși la limita superioară);

N = numărul total al membrilor grupului.

$$C.C.G. = \frac{(2 \cdot x_{0,5} + 9 \cdot x_1 + 5 \cdot x_{1,5}) - (12 \cdot x_{0,5} + 1 \cdot x_1 + 3 \cdot x_{1,5})}{16} = \frac{17,5 - 11,5}{16} = \frac{6}{16} = 0,37$$

Obținându-se acest rezultat înseamnă că grupul folosit la această cercetare este coeziv, putem chiar spune că are o coeziune moderată, odată cu trecerea timpului acesta devenind mult mai unit, va avea un grad de coeziune ridicat.

După calcularea acestor indici se alcătuieste sociograma colectivă, sociograma alegerilor și sociograma respingerilor. Avantajul sociogramelor este acela de a oferi o radiografie a stării relațiilor pozitive și negative la un moment dat și la o situație dată, putând fi total diferit pentru o altă sau într-o altă situație.

Tot din schema relațiilor de grup (sociogramă) se pot obține informații referitoare la membrii izolați ai colectivului, cei care nu reușesc să se adapteze și să se integreze corespunzător, cei care sunt cei mai agreați sau subiecții mai puțin agreați.

Cei 16 subiecți testați (numerotați cu numere de la 1 – 16) sunt așezați în cercurile concentrice în funcție de gradul lor de popularitate și ținându-se cont de numărul preferințelor și respingerilor pe care aceștia le-a primit de la fiecare dintre membrii grupului.

Liderul informal al grupului (cu punctajul cel mai mare) este așezat în centrul cercului numărul 1 (cerc numerotat astfel de la interior spre exterior). Cu cât un subiect are un număr al preferințelor mai mic și un număr al respingerilor mai mare cu atât se depărtează mai mult de centrul cercului 1 sau chiar de grup.

Sociograma colectivă ne oferă posibilitatea cunoașterii structurii preferențiale ce se stabilește în interiorul colectivului, indicându-se în mod grafic cine cu cine relaționează mai bine din punctul de vedere al afinităților. Pe lângă sociograma colectivă am realizat și sociograma alegerilor și respingerilor pentru a putea evidenția cât mai bine relațiile existente între membrii grupului, modul lor de relaționare, interacțiune, locul fiecăruia în cadrul grupului, preferințele și respingerile fiecăruia dintre membrii grupului față de ceilalți membrii.

Pe baza matricei realizate și a sociogramelor prezentate, se fac interpretările corespunzătoare, se desprind concluziile cu privire la sistemul relațional din cadrul grupului. Se evidențiază existența liderului informal. Acesta este subiectul care înregistrează cel mai mare punctaj pozitiv în cadrul matricei, iar în sociogramă, de regulă, se situează într-o poziție centrală, către care se îndreaptă cel mai mare număr de alegeri. În cazul nostru subiectul G.B. (S_{13}) este **liderul sociometric**, deoarece a dobândit cel mai mare punctaj pozitiv (+13) și este ales de 7 persoane din totalul de 16. După cum se poate observa din matricea sociometrică S_1 , S_{10} , S_{12} , S_{15} joacă și ei un rol important, situându-se printre "preferații" grupului. S_1 , S_{10} , S_{15} au obținut 9 puncte, iar S_{12} 10 puncte.

Se poate observa, de asemenea, din matricea realizată, că S_6 este ales de o singură persoană și respins de 11, mai mult de jumătate din membrii grupului. Putem spune despre acesta că este un membru respins de ceilalți, dar se poate interveni prin subiectul 8 care îi acordă încredere, nu-l respinge, însă acest lucru depinde numai de subiectul 6 pentru că acesta nu își exprimă nici preferința, dar nici respingerea față de subiectul 8. Subiectul 6 rămâne însă membrul din cadrul grupului care are cele mai multe respingeri.

Cel de-al doilea, în ceea ce privesc respingerile din cadrul grupului, este subiectul 7 cu 9 respingeri din 16 subiecți, iar la mică distanță, se află subiectul 9 cu 5 respingeri. Acești doi subiecți, spre deosebire de subiectul 6, au un număr de preferințe mai mare, S_7 are 3 preferințe, iar S_9 2 preferințe. Așadar, cei doi subiecți se pot integra, cu timpul, mai bine în acest grup, primind sprijin de la ceilalți membrii care i-au ales și au avut încredere în aceștia.

Restul subiecților au primit atât preferințe, cât și respingeri din partea celorlalți membrii ai grupului, acestea fiind compensatorii unele cu altele sau cel puțin nu au existat discrepante majore între preferințe și respingeri.

Tabel 7. Rezultatul corelației dintre stima de sine și status sociometric

		<i>Stima de sine</i>	<i>Status sociometric</i>
<i>Stima de sine</i>	Coeficientul de corelație Pearson	1	,787 (**)
	N	16	16
<i>Status sociometric</i>	Coeficientul de corelație Pearson	,787 (**)	1
	N	16	16

** Corelația este semnificativă pentru $p < 0,01$

Acest rezultat ne indică faptul că, există o corelație directă între statusul sociometric și stima de sine, rezultatul obținut ducând la validarea ipotezei. Acest lucru scoate în evidență următorul aspect: cu cât stima de sine este mai ridicată, cu atât și statusul sociometric este mai mare, iar aceste aspecte contribuie la o bună integrare în grup, relaționarea cu ceilalți membri ai grupului, o coeziune mai ridicată, toate acestea vizând și fiind influențate de valențele pozitive și negative existente în grup.

Nivelul stimei de sine pe care un tânăr îl are mai crescut sau mai scăzut va influența statusul sociometric al acestuia și, implicit, modul în care ceilalți membri ai grupului îl vor percepe pe acesta. Stima de sine și statusul sociometric care variază concomitent, vor contribui la apariția anumitor valențe în cadrul grupului, fie ele pozitive sau negative.

Valențele pozitive oferite de grup adolescentului îl determină pe acesta să fie mai încrezător în forțele proprii, să găsească în grup resursele necesare de care acesta are nevoie pentru a merge mai departe, ceea ce el nu putea avea sau obține în afara grupului.

Pe lângă valențele pozitive, prielnice adolescentului în viața sa și în relațiile pe care le are cu membrii grupului din care face parte, apar și valențele negative, care deși tânărul crede că sunt benefice pentru el, îl determină pe acesta să ajungă la realizarea unor acțiuni care îi vor dăuna în viitorul apropiat, ajungând uneori chiar la delincvență.

Indiferent de valențele pe care grupul le oferă adolescentului, acesta trebuie să le sistematizeze, să aleagă, să accepte acele valențele folositoare pentru el în viitor, nu doar în ceea ce privește viața sa de grup, iar referitor la valențele negative, tânărul ar trebui să le minimalizeze, încercând să se depărteze de aceste aspecte negative care ar putea aduce repercursiuni asupra acestora.

Ipoteza 4. Se prezumă că există o corelație directă între factori de personalitate ca: supunere - dominanță sau ascendență (factorul E), simplitate dinamică – tendință neurastenică către autocritică (factorul J), adaptare încrezătoare – tendință la culpabilizare (factorul O), dependența grupului – suficiența de sine (încredere în sine) (factorul Q₂) ai adolescenților și statusul sociometric al acestora.

Această ipoteză a fost verificată cu ajutorul a două chestionare: un chestionar de personalitate pentru nivel secundar H.S.P.Q. (pentru identificarea factorilor de personalitate) și testul sociometric (pentru identificarea statusului sociometric).

Chestionarul de personalitate este alcătuit din mai mulți factori de personalitate bipolari, dintre aceștia au fost aleși 4 factori care corespundeau temei de cercetare și care au fost corelați cu statusul sociometric. Factorii fiind bipolari, alcătuiți din două trăsături, atunci scorurile obținute de subiecți dacă erau mai ridicate corespundeau unei trăsături, iar dacă erau mai scăzute celelalte trăsături. Un scor ridicat la un anumit factor înclină balanța spre polul din partea dreaptă, dar acest lucru nu înseamnă că polul ridicat este considerat și pozitiv din punct de vedere psihologic, iar cel scăzut negativ, ci doar se precizează o anumită înclinație spre una dintre trăsăturile factorului de personalitate.

Ipoteza 4.1. Se prezumă că există o corelație pozitivă între dependența de grup - suficiența de sine (încrederea în sine) și statusul sociometric al adolescenților integrați într-un grup

Pe baza rezultatelor obținute la chestionarul H.S.P.Q., la factorul dependența de grup-suficiența de sine (încredere în sine), rezultatele s-au îndreptat spre dependența de grup, subiecții obținând scoruri mai scăzute, maximum de puncte care putea fi obținut la acest factor și de altfel la toți factorii fiind 20. Așadar, pe baza rezultatelor obținute la ambele teste s-au realizat histogramele.

Tabel 8. Corelația dintre dependența de grup-suficiența de sine și statut sociometric

		Factori de P.	Status sociometric
Factorul de P.	Coeficientul de corelație Spearman	1	,621(*)
	N	16	16
Status sociometric	Coeficientul de corelație Spearman	,621(*)	1
	N	16	16

* Corelația este semnificativă pentru $p < 0,05$

Pe baza rezultatului obținut punem afirmația faptul că există o corelație pozitivă între factorul de personalitate dependența de grup și statutul sociometric.

Acest factor este unul bipolar, ca de altfel toți factorii H.S.P.Q.-ului, factorul Q_2 , care este format din dependența de grup ($Q_2 -$) și suficiența de sine ($Q_2 +$).

Referindu-ne la acest factor de personalitate, dependența de grup – suficiența de sine (încrederea în sine), el nu este stabilit în mod clar în notațiile comportamentului extern și se manifestă mai ales în atitudinile interne. Acest factor este unul dintre cei principali în factorul de ordin secund al introversiei. Referitor la itemii corespunzători acestui factor, dacă se obține $Q_2 +$ ridicat (balanța se înclină spre suficiența de sine), rezultă o persoană hotărâtă și obișnuită să decidă singură, iar la polul opus ($Q_2 -$) o persoană care merge cu grupul, valorizând aprobarea socială. În dinamica grupului, persoanele care au $Q_2 +$ ridicat sunt în mod semnificativ nesatisfăcute de integrarea în grup, fac remarci care sunt adesea soluții decât simple întrebări și de aceea tind să fie înlăturați. Așadar, cei care au un status sociometric ridicat au și o dependență de grup ridicată.

Ipoteza 4.2. Se prezumă că există o corelație pozitivă între supunere-dominanță și statusul sociometric al adolescenților integrați într-un grup

La chestionarul de personalitate, la factorul supunere-dominanță, răspunsurile date de subiecți au fost ridicate, îndreptându-se spre cea de-a doua trăsătură: dominanța.

Tabel 9. Rezultatul corelației dintre supunere-dominanță și statut sociometric

		<i>Factori de P.</i>	<i>Status sociometric</i>
<i>Factorul de P.</i>	Coeficientul de corelație Spearman	<i>1</i>	<i>,704(**)</i>
	N	<i>16</i>	<i>16</i>
<i>Status sociometric</i>	Coeficientul de corelație Spearman	<i>,704(**)</i>	<i>1</i>
	N	<i>16</i>	<i>16</i>

** Corelația este semnificativă pentru $p < 0,01$

Pe baza rezultatului obținut, se constată faptul că există o corelație pozitivă între factorul de personalitate supunere – dominanță și statusul sociometric al adolescenților integrați într-un anumit grup.

Ca și ceilalți factori ai chestionarului H.S.P.Q., și acesta (factorul E) este unul bipolar, alcătuit din două trăsături: supunere și dominanță. Factorul E – (negativ) pentru supunere, caracterizat prin: supus, dependent, binevoitor, tandru, expansiv, conformist, derutabil ușor, suficient sieși. Factorul E + (pozitiv) pentru dominanță, caracterizat prin: sigur de sine, independent de spirit, dur, ostil, sever, solemn, nonconformist, captând atenția. Scorurile obținute de subiecți s-au îndreptat spre dominanță, adică factorul E+.

Studiile arată că grupurile în care toți membrii sunt de acord cu acțiunea dominantă arată o interacțiune de roluri mai eficace și procedee veritabil democratice. Cei dominanți se simt liberi să participe și să traverseze fără ezitare problemele de grup, critică imperfecțiunile grupului. Cele două poziții extreme ale acestui factor ridică probleme de adaptare. Nota ridicată (dominanța) face parte din patternul asociat problemelor de comportament delictual la adolescenți, dar și notele joase sunt problematice (supunere) pentru că apar în proficliurile nevroticilor tradiționali.

Ipoteza 4.3. Se prezumă că există o corelație pozitivă între simplitate dinamică-tendență neurastenică către autocritică și statusul sociometric al adolescenților integrați într-un anumit grup

La factorul simplitatea dinamică-tendență neurastenică către autocritică, rezultatele obținute de subiecți au fost scăzute, îndreptate spre simplitatea dinamică.

Tabel 10. Rezultatul corelației dintre simplitate dinamică-tendență neurastenică către autocritică și status sociometric

		<i>Factori de P.</i>	<i>Status sociometric</i>
<i>Factorul de P.</i>	Coeficientul de corelație Spearman	1	,756(**)
	N	16	16
<i>Status sociometric</i>	Coeficientul de corelație Spearman	,756(**)	1
	N	16	16

** Corelația este semnificativă pentru $p < 0,01$

Rezultatul obținut ne indică o corelație pozitivă semnificativă între cele două variabile. Acest factor (factorul J) cuprinde două dimensiuni: simplitate dinamică (J-) (caracterizat prin: plăcându-i să acționeze în grup, plăcându-i atitudinea prevenitoare, viguros, acceptând normele comune) și tendința neurastenică către autocritică (J+) (caracterizat prin: acționând singur, opozant prin exigență, înclinat să cântărească totul). Scorurile obținute de subiect la chestionarul de personalitate la acest factor s-au înclinat spre J-, simplitatea dinamică, individul fiind legat de grup și acționând conform acestuia.

Acest factor s-a dovedit a fi un pattern greu de interpretat, a fost denumit în mod divers factorul lui Hamlet. Dacă subiectul obține J+, atunci acesta preferă să facă lucrurile el însuși, este dificil de satisfăcut fizic și intelectual, reflectă la greșelile sale, la modul cum acestea pot fi evitate, tinde să nu uite dacă a fost nedrept tratat, are vederi personale, diferite de cele ale grupului, dar preferă să le păstreze pentru el și să evite discuțiile.

Așadar, putem spune că odată cu creșterea statusului sociometric la adolescent și simplitatea sa dinamică crește, între aceste variabile stabilindu-se o corelație semnificativă.

Ipoteza 4.4. Se prezumă că există o corelație pozitivă între adaptare încrezătoare-tendență de culpabilizare și statusul sociometric al adolescenților integrați într-un grup

Rezultatele obținute de către subiecți la factorul adaptare încrezătoare-tendență de culpabilizare au fost scăzute și s-au îndreptat spre prima trăsătură a factorului: adaptare încrezătoare.

Rezultatele obținute de subiecți în urma aplicării celor două teste au contribuit la realizare histogramele corespunzătoare acestora.

Tabel 11. Rezultatul corelației dintre adaptare încrezătoare-tendință de culpabilizare și status sociometric

		<i>Factori de P.</i>	<i>Status sociometric</i>
<i>Factorul de P.</i>	Coeficientul de corelație Spearman	1	,547(*)
	N	16	16
<i>Status sociometric</i>	Coeficientul de corelație Spearman	,547(*)	1
	N	16	16

* Corelația este semnificativă pentru $p < 0,05$

Se observă că există o corelație pozitivă între factorul O (adaptare încrezătoare – tendință spre culpabilizare) și statusul sociometric al adolescenților integrați într-un anumit grup. Factorul O este alcătuit din două trăsături: adaptare încrezătoare O- (caracterizat prin: încrezător în sine, vesel, liniștit, rezistent, eficace, nepăsător, viguros, fără temeri) și tendință spre culpabilizare O+ (grijuliu, anxios, sensibil, ușor de tulburat, având un simț marcat al datoriei, exigent, solitar). Scorurile obținute de subiecți la testul de personalitate au fost mai scăzute, fiind îndreptate spre trăsătura: adaptare încrezătoare.

Persoana cu O+ pare foarte obosită, de situațiile excitante, se simte inaptă să înfrunte diversele cerințe cotidiene, nu poate dormi din cauza grijilor pe care le are, este descurcăreț, plin de remușcări, este înclinat către compasiune, preferă subiectele și ocupațiile liniștite decât relațiile cu oamenii și zgomotul.

În dinamica grupului, subiecții care au O ridicat nu se simt acceptați sau liberi să participe la diferite acțiuni de grup, sunt sensibili la normele de grup și gata să se conformeze lor, sunt considerați ca jenanți în colectiv. Aceștia nu sunt acceptați în colectiv, adică sunt slab adaptați social. În cazul nostru, adaptarea încrezătoare crește odată cu statusul sociometric, între acestea existând o corelație pozitivă semnificativă.

În funcție de acești factori de personalitate care variază cu statusul sociometric, pot apărea anumite valențe pozitive și negative în cadrul unui grup de adolescenți. Factorii de personalitate determină anumite reacții, comportamente toate având influență în cadrul grupului. Prin identificarea acestor factori de personalitate la adolescenții care aparțin unui anumit grup, se pot identifica anumite motive care i-a determinat pe aceștia să se integreze în grup sau să formeze acest grup. Constituirea unui grup, formarea acestuia, se realizează pe baza anumitor criterii, valori care îi determină pe indivizi să se unească într-un grup, dar pe lângă acestea ținându-se cont și de trăsăturile de personalitate identificate la acești indivizi, care îi determină pe adolescenți să se afilieze unui anumit grup.

Putem conchide, menționând faptul că valențele pozitive și negative oferite de grup depind și de factorii de personalitate care variază cu statutul sociometric, datorită faptului că aceste valențe sunt de fapt oferite de ceilalți membrii adolescentului, ceilalți care aparțin aceluși grup. Grupul este format din mai mulți membrii, fiecare dintre aceștia la rândul lor oferă celorlalți din jur aceste

valențe sau îi determină să adere la aceste valențe, să le accepte, să le înțeleagă, să le aplice în viitor. Astfel, pentru că fiecare dintre noi este o individualitate unică careia îi este specific un anumit caracter, o anumită personalitate, are anumite principii de viață, care percepe viața și lumea într-un mod diferit de ceilalți, fiecare dintre acești membrii ai grupului contribuie la apariția acestor valențe pozitive și negative din cadrul unui grup de adolescenți.

Ipoteza 5. Se prezumă că există un coeficient de asociere între tipul de relațiile interpersonale Bales și statusul sociometric al adolescenților.

Validarea acestei ipoteze se realizează prin intermediul a două chestionare: chestionarul de evaluare interpersonală Bales și testul sociometric.

În urma aplicării și interpretării chestionarului Bales s-au constatat următoarele:

- există cazuri în care niciun subiect nu a apreciat corect tipul final de personalitate interpersonală: S₂, S₆, S₅, S₉;
- există cazuri în care subiecții au făcut doar o apreciere corectă a tipului final de personalitate interpersonală: S₇, S₁₁, S₄;
- există cazuri în care subiecții au făcut 2, 3 sau chiar 4 precieri corecte, acestea fiind în concordanță cu tipul final de personalitate interpersonală: S₁₃, S₁₂ (4 aprecieri), S₁₀, S₁₄, S₃ (3 aprecieri), S₁₅, S₈, S₁₆, S₁ (2 aprecieri).

Doi dintre subiecți s-au autoapreciat corect, așa cum au fost apreciați și de ceilalți membrii ai grupului, este vorba de S₁₃ (acesta se autoapreciază ca fiind UPB și este apreciat de grup ca fiind tot UPB) și S₁ (acesta se autoapreciază ca fiind DPF și este apreciat de grup ca fiind tot DPF). Pe lângă acești doi membrii care se autoapreciază corect, mai întâlnim membrii ai grupului care apreciază corect una sau două dintre dimensiunile personalității interpersonale:

- membrii ai grupului care apreciază corect o dimensiune a personalității interpersonale: S₁₅ (N – NF), S₁₄ (N – NF), S₁₀ (U – UP), S₃ (DP – DNF);
- membrii ai grupului care apreciază corect două dimensiuni ale personalității interpersonale: S₂ (DN – DNF), S₁₂ (UP – UPF), S₁₆ (DNF – DPF).

În ceea ce privește coerența interioară a tipurilor de personalitate interpersonală, ale unuia și aceluiași subiect, așa cum acestea reies din aprecierile fiecărui membru, dar și din perspectiva coerenței dintre tipul final de personalitate interpersonală și tipurile stabilite de fiecare dintre subiecți, în această situație întâlnim următoarele cazuri:

- situația de concordanță și consonanță valorică între tipul de personalitate interpersonală stabilit de grup și cel stabilit de fiecare membru al grupului. Acest caz este întâlnit la mai mulți membri ai grupului, cum ar fi: S₁₃, S₁, S₉, S₁₂, unde structura tipologică este convergentă și nu foarte variată. De asemenea, la S₁₆ întâlnim o mare varietate de tipuri particulare de personalitate interpersonală, acestea nu intră în contradicție, ci dimpotrivă converg. Aceste aspecte scot în evidență faptul că între profilul psihologic individual stabilit de fiecare subiect și cel psiho-social, stabilit de grup, există o mare asemănare, acest lucru evidențiind faptul că între trăsăturile de personalitate individuale, presupuse la un subiect, sunt confirmate și susținute prin manifestarea și valorizarea lor în cadrul grupului.
- situația de disonanță, de nonconcordanță valorică între tipul final de personalitate interpersonală stabilit de grup și tipurile particulare, stabilite de fiecare membru al grupului. În această situație întâlnim S₄, S₆, S₇.

Sintetizând cele prezentate mai sus, putem deduce următoarele situații:

◦ tipul final de personalitate interpersonală rezultă dintr-o plajă variată și interior-discordantă, când între tipul final de personalitate stabilit de grup și tipul particular de personalitate, stabilit de fiecare dintre membrii grupului, nu există deloc acorduri sau există doar acorduri parțiale;

◦ tipul de personalitate interpersonală rezultă dintr-o plajă redusă și interior-concordantă, când între imaginea grupului și cea a fiecăruia dintre membri săi, există o corespondență ridicată, chiar dacă acest aspect nu se extinde la toți membrii grupului.

Referindu-ne la coordonatele spațiului interpersonal U - D, P - N, F - B, se observă că, în cadrul grupului nostru de studiu, nu se întâlnește nici o situație în care, măcar una, dacă nu toate trei dintre dimensiunile tipului final de personalitate interpersonală, să nu fie apreciată corect de cel puțin unul din subiecții grupului. Astfel, în cazul subiectului S₁₃, în dimensiunile tipurilor particulare de personalitate interpersonală apar numai acele dimensiuni care se regăsesc și în tipul final de personalitate interpersonală, se poate vorbi deci, de o corespondență integrală, în timp ce la alți subiecți apare în plus o dimensiune, dacă nu chiar mai multe (cazul majorității subiecților).

Pe baza acestui chestionar s-a pus în evidență caracterul dinamic și contradictoriu al comportamentului interpersonal. Faptul că anumiți subiecți, cum ar fi: S₄, S₁₄, primesc un număr variat de tipuri de personalitate interpersonală, scoate în evidență faptul că aceștia manifestă în relațiilor lor cu ceilalți membri ai grupului o fațetă a personalității lor. Alteori, aceste fațete chiar dacă sunt variate aparțin aceluiași registru (S₁₆) sau pot fi variate, dar contradictorii, ceea ce înseamnă că unul și același individ își exteriorizează diversele laturi ale personalității sale, se manifestă diferit în funcție de persoana, membrul grupului cu care comunică, relaționează. Paralel cu această situație în care anumiți membri ai grupului nu au făcut o apreciere corectă a tipului de personalitate interpersonală, nu au putut ghici acest tip, întâlnim și indivizi care au știut să aprecieze corect personalitatea corespunzătoare unui anumit individ.

În urma aplicării acestui chestionar se observă mai multe tipuri de personalitate interpersonală a membrilor grupului, în număr de 7 (anexa nr.26):

▸ 1 subiect: S₁₃ prezintă tipul de personalitate interpersonală UPB (orientat spre sprijin emoțional și entuziasm);

▸ 1 subiect: S₁₂ prezintă tipul de personalitate interpersonală UPF (orientat spre solidaritate și progres social);

▸ 1 subiect: S₁₀ prezintă tipul de personalitate interpersonală UP (orientat spre succes social);

▸ 2 subiecți: S₁, S₁₆ prezintă tipul de personalitate interpersonală DPF (orientat spre salvare prin dragoste);

▸ 1 subiect: S₉ prezintă tipul de personalitate interpersonală UNF (orientat spre autoritate autocrată);

▸ 4 subiecți: S₄, S₂, S₃, S₆ prezintă tipul de personalitate interpersonală DNF (orientat spre autosacrificiu pentru valori);

▸ 6 subiecți: S₇, S₈, S₅, S₁₁, S₁₄, S₁₅ prezintă tipul de personalitate interpersonală NF (orientat spre obiectivitate).

Cel de-al doilea chestionar aplicat pentru validarea acestei ipoteze este testul sociometric. În urma aplicării acestui test s-a realizat matricea sociometrică, s-a aflat statusul sociometric pentru fiecare membru al grupului în parte, dar și alți indici sociometrici. Pe baza celor 7 tipuri de personalitate interpersonală obținute în urma aplicării chestionarului de evaluare interpersonală

Bales și a rezultatelor obținute la statusul sociometric (anexa nr.27) s-au realizat următoarele histograme.

Concluzii și perspective de cercetare

Adolescența este perioada de formare a personalității viitorului cetățean a societății actuale, este o perioadă în care tânărul încearcă să se afirme, să se facă înțeles, ascultat, apreciat, în care dorește să fie remarcat și apreciat de cei din jurul său. Cel mai ușor mod, prin care el reușește toate acestea, este integrarea într-un grup. Aici el poate să fie așa cum dorește, să fie independent, să se afirme, să se manifeste, să se comporte și să acționeze așa cum vrea. Așadar, grupul îi oferă acele valențe pozitive și negative de care el are nevoie.

Prin lucrarea de față se încearcă explicarea temei alese: „Valențele pozitive și negative ale grupurilor de adolescenți” și găsirea unor răspunsuri. Lucrarea este alcătuită din trei capitole importante pentru această temă.

În primul capitol sunt subliniate caracteristicile adolescenței cu toate aspectele sale, atât cele psihice, cât și cele fizice. După prezentarea acestei perioade, în capitolul doi au fost sintetizate informațiile cu privire la grupul social, începând de la noțiunea de grup și până la procesele acestuia și comunicarea existentă în cadrul grupului. În ceea ce privește capitolul trei, prin intermediul acestuia au fost prezentate caracteristicile grupurilor de adolescenți, evidențiindu-se tocmai acele valențe pozitive și negative din cadrul grupului de adolescenți, fiind un capitol dedicat temei propuse spre cercetare.

După prezentarea teoriei acestei lucrări, s-a trecut la cercetarea propriu-zisă, prin stabilirea, în primul rând, a obiectivelor și ipotezelor propuse spre cercetare, s-au identificat instrumentele folosite pentru validarea acestor ipoteze, iar în final au fost prezentate datele obținute în urma acestei cercetări.

Pe baza ipotezelor propuse spre validare s-a încercat atingerea obiectivelor propuse spre cercetare pentru evidențierea acestei teme. S-a încercat identificarea valențelor pozitive și negative întâlnite în cadrul grupului de adolescenți, o parte a acestor valențe, care sunt oferite de grup. Aceste valențe sunt întâlnite în grupurile de adolescenți, însă reprezintă o mică parte din cele existente, toate acestea ducând la relaționarea membrilor grupului, cunoașterea tinerilor între ei, evidențierea grupului și diferențierea acestuia față de alte grupuri. Fiecare grup prezintă anumite valențe cu o anumită pondere, se bazează pe anumite valențe și se fac remarcate pe baza unora dintre acestea. Așa cum fiecare grup prezintă anumite valențe, acesta prezintă și anumite principii, convingeri pe care acesta se bazează, după care acesta se ghidează în viața de grup. Ținând cont de valențele predominante existente în cadrul grupului, acesta ia și anumite decizii pe care membrii grupului le consideră potrivite pentru grupul din care face parte și care îi ajută pe aceștia în activitățile, sarcinile pe care și le propun. Aceste aspecte au argumentat prima ipoteză propusă pentru această temă.

Aceste valențe oferite de grup influențează și anumite trăsături ale tinerilor (stima de sine), ci aceste trăsături duc la apariția unor noi valențe în cadrul grupului. Acest lucru a fost arătat prin intermediul ipotezei doi.

Valențele pozitive și negative sunt determinate de membrii care alcătuiesc acel grup. În funcție de poziția pe care fiecare dintre membrii grupului o are în cadrul acestuia, poate să influențeze ceilalți membrii atât pozitiv, cât și negativ, un rol important avându-l liderul informal al grupului, acesta fiind persona cu cea mai mare influență în grup. Poziția fiecăruia dintre membrii grupului în cadrul acestuia, a fost identificată cu ajutorul testului sociometric, pe baza căruia au

putut fi identificați mai mulți indici sociometrici importanți pentru grup. În urma aplicării acestui testului se prezintă rezultatele obținute întregului grup, punctându-se aspectele generale, dar și individual, când sunt punctate aspectele particulare fiecărui membru în parte. Prezentarea acestor rezultate în mod pozitiv, îmbunătățește climatul psihosocial al grupului, relațiile dintre aceștia. Pentru a nu apărea conflicte sau atitudini negative între membrii, aceștia trebuie consiliați, adolescenții să comunice între ei, să rezolve probleme ivite între aceștia, să se apropie mai mult și toți membrii să încerce să relaționeze pozitiv cu toți ceilalți, pentru a nu se ajunge mai târziu la formarea unor microgrupuri, a unor „biserițe”.

Pe lângă statutul sociometric care contribuie la aceste valențe, importante sunt și trăsăturile de personalitate ale fiecăruia dintre membrii grupului, aceste trăsături influențează atât deciziile pe care adolescenții le iau pentru grup, dar și ceea ce aceștia doresc să realizeze, ce acțiuni ar putea întreprinde, referindu-mă și la valențele pozitive și negative care sunt determinate prin acest mod. Toate aceste aspecte au fost identificate prin corelații realizate între ststusul sociometric și trăsăturile de personalitate, acestea ducând la validarea celorlalte ipoteze ale cercetării.

Aceste aspecte reprezintă doar o parte din cele care influențează aceste valențe și tot ceea ce grupul realizează. Această temă poate fi adâncită, mai ales că este o perioadă cu continue transformări, conflicte, modificări, iar societatea este într-o continuă schimbare, oferă alte oportunități, valori care trebuie urmate și valorificate apoi.

În ultima sută de ani s-a constatat că instalarea pubertății este mai precoce, iar adolescența tardivă este prelungită până la vârsta de 25 de ani. Generația de adolescenți de astăzi este cea mai mare din istoria lumii, conform unui raport ONU. În acest raport se precizează că unul din cinci oameni de pe Terra au între 10 și 19 ani, aproximativ 1,2 miliarde de oameni din populația de 6,3 miliarde, iar jumătate din populația lumii este sub 25 de ani. Acest fapt aduce după sine atât aspectele pozitive, dar și cele negative. Pericolele care apar sunt cu referire la faptul că adolescenții sunt cei mai expuși la HIV/SIDA, sunt cei mai vulnerabili în urma impactului sărăciei, a drogurilor, discriminării, violenței, traficului de persoane. Cu toate aceste aspecte negative, tinerețea populației reprezintă o „fereastră demografică, oportunitate din punct de vedere economic”, iar dacă acești tineri primesc educația cuvenită, au parte de sănătate, de protecție din punct de vedere sanitar, ei pot deveni „motoarele productive” ale țărilor din care fac parte, cei care vor conduce mai departe propriile destine, dar și ale celor din jurul lor.

Tocmai datorită acestor aspecte prezentate mai sus, această temă poate fi mult mai amplu dezvoltată, se poate insista pe alte aspecte, pot fi identificate și alte valențe pe care grupul le oferă și prin intermediul cărora atrage și alte persoane în cadrul acestuia și se pot insista pe multe alte aspecte:

I. Se pot identifica valențele pozitive și negative pe care le întâlnim în cadrul grupurilor de adolescenți alcătuite numai din fete, și cele alcătuite numai din băieți, evidențierea unei medii între aceste grupuri și bineînțeles compararea acestor valențe, gruparea celor care se aseamănă, dar și a celor care sunt identificate într-un grup sau altul;

II. Pe lângă aceste grupuri de adolescenți care se formează încă de la începutul pubertății, devin prieteni, iar apoi cercul se lărgeste și grupul se mărește, capătă câți mai mulți membrii, mai întâlnim, bandele de adolescenți care, de obicei, sunt remarcați, chiar renumiți pentru faptele realizate și comportamentul deviant pe care membrii care le alcătuiesc îl au. Deja în această situație am ajuns la grupurile delincvente de tineri, care au alte principii, valori, convingeri după care se ghidează, conviețuiesc, își petrec timpul și participă la diferite manifestări. Pe lângă identificarea valențelor pozitive și negative pe care acestea le oferă celor care intră în astfel de

anturaje, se pot identifica cauzele care au dus la comportamentul lor prezent, la săvârșirea actelor infracționale, a limbajului trivial folosit, într-un cuvânt a stilului de viață pe care aceștia l-au adoptat;

III. Pe lângă aceste aspecte, se poate realiza un studiu statistic în ceea ce privește tinerii delincvenți care fac parte din diferite grupuri, cu referire la viitorul acestora, dacă ei vor continua aceste acțiuni și care este deznodământul în această situație. De asemenea, în diferite grupuri, anumiți membri ai acestora au un comportament deviant și datorită influenței foarte mari pe care o au față de ceilalți tineri, ajung să îi determine și pe aceștia, în cele din urmă, la un astfel de comportament. Astfel, și în acest caz, se poate realiza o statistică cu privire la această influență a adolescenților și care sunt urmările apărute, procentajul celor care se lasă influențați în astfel de situații.

Așadar, această temă cu privire la grupurile de adolescenți poate fi mult mai amplă, mai sistematizată, mai profundă, reprezentând un subiect foarte fascinant, dar în același timp complex și controversat pentru cercetare, studiu.

Adolescența este un câmp extrem de dinamic, cu transformări pe plan fizic, psihic, social, o perioadă contradictorie, în care se poate manifesta sentimentul de tristețe a depășirii copilăriei, dar apare și bucuria îndreptării spre lumea adultă. Tânărul la această vârstă își exprimă întotdeauna judecățile fără drept de apel, el dorește sau detestă, găsește un lucru teribil sau infect, acesta vrea de fapt să-și impună gustul decât să-l exprime. Este important pentru el să nu treacă neobservat: îmbrăcămintea să fie cât mai extravagantă, originală, accesoriile folosite să fie cât mai stridente, remarcate, camera în care locuiesc să arate mai rău ca o viziune și încearcă să se evidențieze prin orice mijloc posibil, să fie cât mai nonconformist. Totuși, extravagantele cele mai ieșite din comun nu și le permite decât dacă ceilalți tineri le întreprind o dată cu el, dacă membrii grupului din care face parte sunt tot în aceeași direcție cu el, dacă au aceleași idei, opinii, principii și același stil de viață, așadar, putem spune că adolescentul este influențat în această privință de cei din jurul său. În acest fel tânărul este sigur de valoarea gusturilor și opiniilor pe care acesta le are și pe care le aplică. Un grup de tineri se constituie pe baza acelorași gusturi, dorințe, principii. Grupul constituie, astfel, pentru adolescent un mijloc de a găsi un sprijin în a se putea înfrunța cu adulții, de a fi liber să se exprime, să se afirme, să realizeze ceea ce el își dorește, iar această posibilitate îi este oferită de către grupul în care el se integrează.

Indiferent de problemele care apar în această perioadă, de criza de originalitate care își lasă amprenta asupra adolescentului, cei din jur trebuie să încerce să-i înțeleagă, să-i sprijine, să participe la „jocul” lor, să le înțeleagă dorințele, să-i sprijine și să-i ajute să pășească în lumea adultă, să facă față acestei treceri și să devină cetățeni de nădejde ai societății în care trăiesc.

Bibliografie selectivă

Abric, J. C. (2002). Psihologia comunicării, Iași: Editura Polirom

Allport, G. W. (1981). Structura și dezvoltarea personalității, București: Editura Didactică și Pedagogică

Badea, E. (1993). Caracterizarea dinamică a copilului și adolescentului, București: Editura Didactică și Pedagogică

Cristea, D. (1984). Structuri psihosociale ale grupului și eficiența acțiunilor, București: Editura Academiei Republicii Socialiste Române

Cristea, G. (2001). Psihologia Educației, București: Editura București

Debesse, M. (1970). Psihologia copilului de la naștere la adolescență, București: Editura Didactică și Pedagogică

Dragu, A., Cristea, S. (2003). Psihologie și Pedagogie școlară, Constanța: Ovidius University Press

Hine, T. (1999). The Rise and Fall of the American Teenager, Westport: Columbia University Press

Nicola, I. (2002). Tratat de pedagogie școlară, București: Editura Aramis

Piaget, J., Inhelder, B. (1969). Psihologia copilului, București: Editura Didactică și Pedagogică

Popescu-Neveanu, P. (1978). Dicționar de psihologie, București: Editura Albatros

Șchiopu, U., Piscoi, V. (1987). Psihologia generală și a copilului, București: Editura Didactică și Pedagogică

Șchiopu, U., Verza, E. (1981). Psihologia vârstelor, București: Editura Didactică și Pedagogică

Șchiopu, U., Verza, E. (1989). Adolescența – personalitate și limbaj, București: Editura Albatros

Zlate, M. (1993). Psihologia copilului, București: Editura Didactică și Pedagogică